

INTERPRETACJA OGÓLNA Nr DD6.8202.4.2020

MINISTRA FINANSÓW, FUNDUSZY I POLITYKI REGIONALNEJ

z dnia 15 lutego 2021 r.

w sprawie zakresu dopuszczalnej modyfikacji postanowień umowy leasingu oraz ustalenia wysokości przychodu po stronie finansującego w przypadku sprzedaży przedmiotu leasingu w trakcie trwania umowy na rzecz osoby trzeciej

Działając na podstawie art. 14a § 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa¹⁾ w celu zapewnienia jednolitego stosowania przepisów prawa podatkowego przez organy podatkowe, wyjaśniam, co następuje.

1. Opis zagadnienia, w związku z którym jest dokonywana interpretacja przepisów prawa podatkowego

Niniejsza interpretacja dotyczy przepisów art. 17a pkt 2 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych w brzmieniu obowiązującym²⁾ i art. 23a pkt 2 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych w brzmieniu obowiązującym³⁾, w zakresie możliwej modyfikacji postanowień umowy leasingu, w tym co do okresu jej trwania, czy wysokości rat leasingowych, a także ustalenia skutków (wysokości przychodu) po stronie finansującego w przypadku sprzedaży przedmiotu leasingu w trakcie trwania umowy, na rzecz osoby trzeciej.

Zgodnie z art. 17a pkt 1 ustawy o CIT (art. 23a pkt 1 ustawy o PIT), umowa leasingu definiowana jest jako umowa nazwana w kodeksie cywilnym, a także każda inna umowa, na mocy której jedna ze stron, zwana dalej „finansującym”, oddaje do odpłatnego używania albo używania i pobierania pożytków na warunkach określonych w ustawie drugiej stronie, zwanej dalej „korzystającym”, podlegające amortyzacji środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne, a także grunty oraz prawo wieczystego użytkowania gruntów.

Skutki podatkowe umowy leasingu dla korzystającego i finansującego są uzależnione od jej kwalifikacji do leasingu operacyjnego bądź finansowego, w oparciu o kryteria określone w rozdziale 4a ustawy o CIT (rozdziale 4a ustawy o PIT).

Zgodnie z art. 17b ustawy o CIT (art. 23b ustawy o PIT) o uznaniu umowy leasingu za leasing operacyjny decyduje łączne spełnienie następujących warunków:

- gdy korzystającym nie jest osoba fizyczna nieprowadząca działalności gospodarczej – umowa leasingu została zawarta na czas oznaczony, stanowiący co najmniej 40% normatywnego okresu

¹⁾ Dz. U. z 2020 r. poz. 1325, z późn. zm.

²⁾ Dz. U. z 2020 r. poz. 1406, z późn. zm. (dalej jako: „ustawa o CIT”).

³⁾ Dz. U. z 2020 r. poz. 1426, z późn. zm. (dalej jako: „ustawa o PIT”).

amortyzacji, jeżeli jej przedmiotem są podlegające odpisom amortyzacyjnym rzeczy ruchome lub wartości niematerialne i prawne, albo została zawarta na okres co najmniej 5 lat, jeżeli jej przedmiotem są podlegające odpisom amortyzacyjnym nieruchomości,

- gdy korzystającym jest osoba fizyczna nieprowadząca działalności gospodarczej – umowa leasingu została zawarta na czas oznaczony,
- suma ustalonych w umowie leasingu opłat, pomniejszona o należny podatek od towarów i usług, odpowiada co najmniej wartości początkowej środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, a w przypadku zawarcia przez finansującego następnej umowy leasingu środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej będących uprzednio przedmiotem takiej umowy, odpowiada co najmniej jego wartości rynkowej z dnia zawarcia następnej umowy leasingu.

Przychód finansującego oraz odpowiednio koszt uzyskania przychodów korzystającego stanowią opłaty ustalone w umowie leasingu operacyjnego ponoszone przez korzystającego w podstawowym okresie umowy z tytułu używania przedmiotu umowy.

Zgodnie z art. 17f ustawy o CIT (art. 23f ustawy o PIT) o uznaniu umowy leasingu za leasing finansowy decyduje łączne spełnienie następujących warunków:

- umowa leasingu została zawarta na czas oznaczony;
- suma ustalonych w umowie leasingu opłat, pomniejszona o należny podatek od towarów i usług, odpowiada co najmniej wartości początkowej środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, a w przypadku zawarcia przez finansującego następnej umowy leasingu środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej będących uprzednio przedmiotem takiej umowy, odpowiada co najmniej jego wartości rynkowej z dnia zawarcia następnej umowy leasingu;
- umowa zawiera postanowienie, że w podstawowym okresie umowy leasingu:
 - odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający niebędący osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej, albo
 - finansujący rezygnuje z dokonywania odpisów amortyzacyjnych, a korzystającym jest osoba fizyczna nieprowadząca działalności gospodarczej.

Do przychodów finansującego i odpowiednio kosztów uzyskania przychodów korzystającego w przypadku leasingu finansowego nie zalicza się opłat leasingowych w części stanowiącej spłatę wartości początkowej przedmiotu leasingu – a jedynie część odsetkową rat leasingowych.

Jednocześnie przychodami finansującego oraz kosztami uzyskania przychodów korzystającego są opłaty leasingowe uzyskane z tytułu wszystkich umów leasingu dotyczących tego samego przedmiotu umowy, w części przewyższającej spłatę jego wartości początkowej.

Spełnienie wskazanych powyżej warunków określonych dla leasingu operacyjnego albo finansowego, uprawnia finansującego do rozliczenia transakcji wykupu przedmiotu leasingu na zasadach wskazanych w art. 17c albo art. 17g ustawy o CIT (art. 23c albo art. 23g ustawy o PIT).

W świetle tych przepisów jeżeli po upływie podstawowego okresu umowy leasingu finansujący przenosi na korzystającego własność środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, będących przedmiotem tej umowy:

- przychodem ze sprzedaży jest ich wartość wyrażona w cenie określonej w umowie sprzedaży, przy czym:
 - w przypadku leasingu operacyjnego, gdy cena ta jest niższa od hipotetycznej wartości netto środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, przychód określa się w wysokości wartości rynkowej według zasad określonych w art. 14 ustawy o CIT (art. 19 ustawy o PIT),

- w przypadku leasingu finansowego, także wtedy, gdy odbiega ona znacznie od ich wartości rynkowej,
- kosztem uzyskania przychodów przy ustalaniu dochodu ze sprzedaży:
 - w przypadku leasingu operacyjnego, jest rzeczywista wartość netto,
 - w przypadku leasingu finansowego, są wydatki poniesione przez finansującego na nabycie lub wytworzenie środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych stanowiących przedmiot umowy leasingu pomniejszone o spłatę wartości początkowej⁴⁾.

Jak wyżej wskazano, jednym z kluczowych warunków umowy leasingu jest aby, została zawarta na czas oznaczony (w przypadku umowy leasingu operacyjnego, stanowiący co najmniej 40% normatywnego okresu amortyzacji).

Zgodnie natomiast z art. 17a pkt 2 ustawy o CIT (art. 23a pkt 2 ustawy o PIT) podstawowy okres umowy leasingu⁵⁾ definiowany jest jako czas oznaczony, na jaki umowa ta została zawarta, z wyłączeniem czasu, na który może być przedłużona lub skrócona. Przepis ten stanowi również, iż w przypadku zmiany strony lub stron tej umowy podstawowy okres umowy uważa się za zachowany, jeżeli inne postanowienia umowy nie uległy zmianie.

Na tle brzmienia wskazanych przepisów powstały istotne wątpliwości dotyczące dopuszczalnego zakresu modyfikacji postanowień umowy leasingu operacyjnego albo finansowego, w kontekście wpływu na możliwość zastosowania art. 17c albo art. 17g ustawy o CIT (art. 23c albo art. 23g ustawy o PIT).

2. Wyjaśnienie zakresu oraz sposobu stosowania interpretowanych przepisów prawa podatkowego do opisanego zagadnienia wraz z uzasadnieniem prawnym

2.1. Modyfikacja postanowień umowy leasingu, a zachowanie warunków klasyfikacji umowy jako leasingu operacyjny albo finansowy

W sytuacji, gdy strony decydują się na zmianę postanowień umowy leasingu operacyjnego konieczne jest zbadanie, czy nowe warunki umowy spełniają kryteria wynikające z art. 17b ust. 1 ustawy o CIT (art. 23b ust. 1 ustawy o PIT). Analogicznie, w przypadku planowanej zmiany postanowień umowy leasingu finansowego konieczne jest zbadanie wpływu projektowanych modyfikacji na kryteria przewidziane w art. 17f ust. 1 ustawy o CIT (art. 23f ust. 1 ustawy o PIT).

Modyfikacje umowy leasingu mogą dotyczyć w szczególności zmiany harmonogramu płatności poprzez:

- obniżenie wartości wymagalnych rat leasingowych wskutek wydłużenia okresu trwania umowy,
- zwiększenie wartości wymagalnych rat leasingowych wskutek skrócenia okresu trwania umowy (jednak na okres nie krótszy niż 40% normatywnego okresu amortyzacji danego przedmiotu leasingu),
- zawieszenie przez określony okres płatności rat,
- obniżenie przez określony okres płatności rat,
- wydłużenie okresu trwania i obniżenie wartości wymagalnych rat leasingowych, przy jednoczesnym zawieszeniu przez określony okres płatności rat oraz zwiększenie/zmniejszenie

⁴⁾ Zgodnie z art. 17a pkt 7 przez spłatę wartości początkowej rozumie się faktycznie otrzymaną przez finansującego w opłatach ustalonych w umowie leasingu równowartość wartości początkowej środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, określoną zgodnie z art. 16g, w podstawowym okresie umowy leasingu; spłaty tej nie koryguje się o kwotę wypłaconą korzystającemu, o której mowa w art. 17d albo art. 17h.

⁵⁾ Brzmienie nadane z dniem 1 stycznia 2013 r. mocą ustawy z dnia 16 listopada 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce (Dz. U. poz. 1342).

wysokości rat leasingowych po upływie danego okresu (o wartość niespłacanej przez dany okres części kapitałowej rat leasingowych).

W kontekście brzmienia art. 17a pkt 2 ustawy o CIT (art. 23a pkt 2 ustawy o PIT), jeżeli wymienione modyfikacje (w tym dotyczące harmonogramu płatności) nie powodują naruszenia warunków uznania danej umowy za leasing operacyjny, czy finansowy, nie wpływają również na późniejsze stosowanie przez finansującego art. 17c albo art. 17g ustawy o CIT (art. 23c albo art. 23g ustawy o PIT) w odniesieniu do transakcji sprzedaży na rzecz korzystającego przedmiotu umowy leasingu po jej zakończeniu.

Jednocześnie, niedopuszczalna jest taka zmiana warunków umowy, która prowadziłaby do przekształcenia umowy leasingu jednego rodzaju w drugi (zmiana kwalifikacji umowy) – obligatoryjnie musi bowiem zachodzić ciągłość strony dokonującej amortyzacji podatkowej środka trwałego, stanowiącego przedmiot leasingu.

2.2. Modyfikacja postanowień umowy leasingu wymienionych w punkcie 2.1 w połączeniu ze zmianą stron umowy

W przypadku modyfikacji treści umowy leasingu (w tym poprzez zmianę harmonogramu – patrz punkt 2.1. niniejszej interpretacji), połączonej ze zmianą stron umowy w drodze cesji lub wstąpienia w stosunek leasingu (finansujący albo korzystający), należy odwołać się ponownie do art. 17a pkt 2 ustawy o CIT (art. 23a pkt 2 ustawy o PIT) in fine, zgodnie z którym w przypadku zmiany strony lub stron tej umowy podstawowy okres umowy uważa się za zachowany, jeżeli inne postanowienia umowy nie uległy zmianie.

Ustawy o CIT i PIT nie wyjaśniają pojęcia „innych postanowień umowy”. Mając jednak na uwadze literalne brzmienie przepisu, należy przyjąć, że zwrot ten odnosi się do tych postanowień (warunków umowy), które determinują byt prawny umowy leasingu dla celów podatku dochodowego. Ponadto, wskazane pojęcie zawiera się w zakresie regulacji odwołującej się do podstawowego okresu umowy leasingu jako jednego z zasadniczych warunków uznania za leasing operacyjny bądź finansowy. Przepis ten powinien być zatem rozpatrywany z uwzględnieniem całości uregulowań ustawy o CIT (ustawy o PIT) dotyczących opodatkowania leasingu. „(...) Żaden przepis prawa nie jest oderwaną jednostką, lecz występuje w pewnym kontekście systemowym – jest częścią określonego aktu normatywnego, który z kolei jest częścią określonej gałęzi prawa przynależącej do systemu prawa polskiego. Wykładając więc dany przepis prawa, należy brać pod uwagę jego relacje do innych przepisów danego aktu normatywnego (wykładnia systemowa wewnętrzna) oraz do przepisów zawartych w innych ustawach (wykładnia systemowa zewnętrzna) (...)”⁶⁾. Należy wziąć pod uwagę również regulacje ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny⁷⁾.

Umowa leasingu określona przez przepisy podatkowe stanowi zasadniczo umowę leasingu w rozumieniu prawa cywilnego, jednak dla wywołania skutków podatkowych kluczowe znaczenie mają jedynie jej szczególne, określone w ustawie o CIT lub w ustawie o PIT elementy. Pozostałe kwestie, uregulowane w Kodeksie cywilnym, pozostają zaś nieistotne.

W następstwie, wstąpienie do wykonywanej umowy leasingu w czasie jej trwania, powoduje wejście nowego podmiotu w ogół praw i obowiązków danej strony umowy. Są to jednak prawa i obowiązki wynikające z treści umowy, która wskutek cesji umowy leasingu nie uległa zmianie⁸⁾ i tym samym nie wymaga ponownego podatkowego jej weryfikowania. Wspomniane prawa i obowiązki nie są uzależnione od tego, jaki podmiot występuje w charakterze strony umowy, jeżeli wykonuje on zgodną z wymogami prawa cywilnego i prawa podatkowego niezmienną przedmiotowo umowę leasingu.

⁶⁾ por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 maja 2011 r., sygn. akt II FSK 115/10.

⁷⁾ Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 (dalej jako: „Kodeks cywilny”).

⁸⁾ A zatem spełniała wymogi przewidziane przez ustawę podatkową odnoszące się do treści umowy leasingu, minimalnego czasu jej trwania, zawarcia umowy na czas określony, czy wysokości sumy ustalonych w umowie leasingu opłat.

Naczelny Sąd Administracyjny uchwałą siedmiu sędziów z 23 maja 2016 r., sygn. akt II FPS 1/16⁹⁾, rozstrzygnął zagadnienie prawne związane bezpośrednio ze skutkami cesji umowy leasingu zawartej w stanie prawnym obowiązującym przed 1 stycznia 2013 r., tj. przed nowelizacją art. 17a pkt 2 ustawy o CIT (art. 23a pkt 2 ustawy o PIT – patrz przypis 5). NSA orzekł, że zmiana strony umowy leasingu dokonana w trakcie trwania podstawowego okresu umowy, przy niezmienionych pozostałych jej postanowieniach, nie skutkowałą koniecznością ponownej jej analizy z perspektywy spełnienia wymogów określonych w art. 17b ustawy o CIT.

Zmiana brzmienia, z dniem 1 stycznia 2013 r., definicji podstawowego okresu umowy leasingu miała umożliwiać cesję umowy leasingu w sposób nieskutkujący koniecznością ponownej analizy co do spełnienia warunków umowy leasingu podatkowego. Biorąc zatem pod uwagę, iż celem ustawy z 16 listopada 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce (patrz także przypis 5) była poprawa warunków wykonywania działalności, w tym poprzez zniesienie lub ograniczenie barier w rozwoju przedsiębiorczości, nie sposób uznać, że z dniem 1 stycznia 2013 r. pozycja prawna podatników uległa pogorszeniu w porównaniu do stanu sprzed tej zmiany.

Oznacza to, iż zmianą „innych postanowień umowy” jest wyłącznie taka zmiana, w rezultacie której umowa przestałaby spełniać warunki uznania jej za umowę leasingu dla celów podatkowych.

Zmiana stron umowy leasingu powoduje często zmianę innych warunków, istotnych z punktu widzenia cywilistycznego dotyczących np.:

- ustanowionych zabezpieczeń do umowy leasingu,
- danych adresowych strony umowy leasingu,
- zasad obciążania korzystającego dodatkowymi opłatami (poza opłatami mogącymi pojawić się w trakcie trwania umowy leasingu (dotyczy to w szczególności przypadków, gdy w prawa i obowiązki korzystającego wejdzie podmiot prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą).

Przyjmuje się, że tego typu modyfikacje postanowień umowy leasingu, które nie wpływają na jej klasyfikację jako umowy leasingu dla celów podatkowych, nie są zmianami „innych postanowień umowy”, o których mowa w art. 17a pkt 2 ustawy o CIT (art. 23a pkt 2 ustawy o PIT) in fine.

2.3. Sprzedaż przedmiotu leasingu przez finansującego na rzecz podmiotu innego niż korzystający, w trakcie trwania umowy

Przeniesienie własności rzeczy (przedmiotu leasingu) w czasie trwania umowy leasingu powoduje zmianę podmiotu będącego stroną takiej umowy. Nabywca rzeczy wstępuje w stosunek leasingu w miejsce finansującego (w sytuację prawną zbywcy wynikającą z umowy leasingu). Skutek ten następuje z mocy samego prawa i w istocie oznacza, że nabywca staje się podmiotem wszystkich praw i obowiązków finansującego wynikających z tego stosunku prawnego. „Inne postanowienia umowy” w rozumieniu art. 17a pkt 2 in fine ustawy o CIT (art. 23a pkt 2 in fine ustawy o PIT) pozostają natomiast bez zmian¹⁰⁾ (patrz punkt 2.1. i 2.2 niniejszej interpretacji).

W tym kontekście zagadnieniem do rozstrzygnięcia, jest prawidłowe ustalenie kwoty przychodu w związku ze zmianą finansującego (przeniesienia prawa własności przedmiotu leasingu na nowego finansującego), tj. czy będzie nią przychód ze sprzedaży przedmiotu leasingu w wysokości równej wartości niespłaconego przez korzystającego kapitału (ekspozycji).

Przepis art. 14 ustawy o CIT (art. 19 ustawy o PIT) stanowi, że przychodem z odpłatnego zbycia rzeczy lub praw majątkowych jest, co do zasady, ich wartość wyrażona w cenie określonej w umowie. Jeżeli

⁹⁾ Uchwała podjęta na gruncie przepisów ustawy o CIT.

¹⁰⁾ por. K. Kopaczyńska-Pieczniak, Komentarz do art. 709 (14) Kodeksu cywilnego, LEX 2014 r.

jednak cena bez uzasadnionej przyczyny znacznie odbiega od wartości rynkowej tych rzeczy lub praw, przychód ten określa organ podatkowy w wysokości wartości rynkowej.

Należy jednocześnie zauważyć, że określenie przychodu finansującego w wartości równej cenie rynkowej rzeczy, wyłącznie na podstawie przesłanek z art. 14 ustawy o CIT (art. 19 ustawy o PIT), prowadziło do powstania ryzyka braku spłaty przez korzystającego wartości przedmiotu leasingu przy założeniu kontynuacji dotychczasowej umowy leasingu¹¹⁾.

W konsekwencji, przychodem finansującego jest wartość wyrażona w cenie określonej w umowie z jednoczesnym zastrzeżeniem, że jeśli cena sprzedaży będzie na poziomie wartości kapitału niespłaconego przez korzystającego, należy przyjąć, że jest zgodna z wartością rynkową.

Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej: z up. J. Sarnowski

¹¹⁾ por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 9 czerwca 2016 r., sygn. akt III SA/Wa 1674/15, orzeczenie prawomocne.